

LET

UDRUGA ZA
UNAPREĐENJE
KVALITETE ŽIVLJENJA

Iskustva mladih na Internetu

#Cyberbullying_out!

Iva Jovović, dipl.soc.rad.

Partner za razvoj
zdrave zajednice...

Istraživanje je provedeno uz financijsku potporu Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

U okviru istraživanja ispitane su različite dimenzije koje se tiču iskustva nasilja na Internetu (cyberbullinga), znanja o zaštiti od nasilja na Internetu i strategije suočavanja te navike boravka na Internetu.

Dobiveni su uvidi i u to kako se mladi razlikuju u navedenim aspektima uzimajući u obzir njihova socio-demografska obilježja (poput dobi, spola, obrazovnog statusa).

U istraživanju je sudjelovalo 180 mladih osoba, a u analizi podataka korištene su metode deskriptivne statistike, te testovi korelacije, i testovi razlika (Hi-kvadrat, t-test i jednosmjerna analiza varijance, tj. ANOVA).

Elektroničko nasilje podrazumijeva zlonamjerno i uporno upotrebljavanje komunikacijskih tehnologija sa svrhom da se nekome našteti.

Elektroničko nasilje ili cyberbullying najčešće se vrši nad adolescentima od trinaest do devetnaest godina, dakle učenicima sedmih i osmih razreda osnovne škole te učenicima srednjih škola.

Uz naziv cyberbullying, postoji više naziva za ovakve radnje s istim sadržajem; virtualno zlostavljanje, nasilje preko interneta ili mobitela, zlostavljanje preko interneta ili mobitela i elektronički bullying.

Ova vrsta vršnjačkog nasilja događa se na internetu, preciznije putem elektroničkih medija: elektroničke pošte, SMS poruka, društvenih mreža, foruma i slično.

S5. U kojoj ste mjeri upoznati s terminom „cyberbullying“? (Table 7.1)

	n	%
Znam točno što je to cyberbullying	132	73.3
Otprilike znam što je to cyberbullying	44	24.4
Ne znam točno što je cyberbullying	4	2.2
Total	180	100.0

Veća znanja o tome gdje žrtve mogu pronaći pomoć imaju djevojke u odnosu na mladiće i, što je zanimljivo, mlađi ispitanici te očito i to postaje dio njihovog obrazovanja.

Tako mladi koji znaju gdje se može potražiti pomoć u prosjeku imaju 19,06 godina, a oni koji ne znaju imaju 19,71 godinu.

Iz tog razloga veća znanja o tome gdje se može dobiti pomoć imaju mladi u gimnaziji i mladi u strukovnoj školi, a najmanje je mladih na fakultetu koji imaju takva znanja. Ono što je zanimljivo jest da su mladi koji znaju gdje potražiti pomoć (njih 68), kada je riječ o drugima koji su žrtve cyberbulling, kao izvor pomoći označavali policiju (N=41 ili 60%), stručne osobe (N=27 ili 40%) i nastavnike /profesore (N=30 ili 44%).

Roditelje je označilo 39 mladih (57%), dok su druge osobe iz neformalnog okruženja, poput prijatelja, označeni znatno rjeđe.

Međutim, na pitanje gdje bi mlada osoba da je ona osobno žrtva nasilja na Internetu potražila pomoć, rijetko su označeni formalni izvori podrške, a puno češće neformalni. Tako bi se čak 124 mladih (69%) obratilo roditeljima i potom prijateljima (N=119, 66%).

44 (24%) mladih bi se obratilo nastavnicima, profesorima ili stručnim osobama, a njih 78 bi se obratilo policiji ili pravnoj pomoći (43%). 11 ili 6% mladih se ne bi nikome obratilo.

Što se tiče podrške učitelja i stručnjaka u školi, nju bi preferiralo 37% maloljetnika i 21% punoljetnika.

Kada je riječ o razlikama između mladića i djevojaka, djevojke su sklonije obratiti se roditeljima (njih 73%), dok je isto spremno učiniti 58% mladića.

Od ukupnog broja mladih u istraživanju, njih 31% (N=55) je osobno doživjelo cyberbulling,

i to 13% (N=24) više puta, a 17% (N=31) jednom.

69% mladih (N=125) nije doživjelo cyberbulling.

Iskustvo doživljenog nasilja najčešće je bila od nekoga u neposrednoj blizini, i to učenika iz razreda (60%), odnosno iz drugog razreda u istoj školi (31%).

Prema razini bliskosti, polovica mladih (44%) je nasilje doživjelo od njima bliskih prijatelja, a 38% od poznate osobe s kojom nije u bliskom odnosu.

Ovaj podatak je visoko alarmantan jer nam ukazuje da je ovo tip nasilja koji se ne prekida kada mlada osoba izađe iz škole, već traje konstantno u njezinom životu.

S druge strane, postavlja se pitanje je li izloženost nasilju ono na što mlada osoba pristaje kako bi sudjelovala u društvenim odnosima i zapravo spremna je podnositi nasilje u strahu od vršnjačke isključenosti.

Mlade osobe su u nešto većoj mjeri nasilje doživjeli od mladića nego od djevojaka, no te su razlike nezamjetne te se može zaključiti da vršnjačko nasilje jednako čine i mladići i djevojke, u jednakoj mjeri se pojavljuje jedan ili više počinitelja.

Tek 20% mladih je nasilje doživjelo od miješane skupine mladića i djevojaka što nas navodi na zaključak da postoje rodno uvjetovani obrasci nasilja kojeg čine djevojke u odnosu na nasilje koje čine mladići.

Razloge izloženosti nasilju mladi atribuiraju zabavi drugih (i to njih 40 ili 73% onih koji su imali iskustvo nasilja).

U 16% navodi se osveta kao razlog, a u 11% povodjenje za vršnjačkim pritiskom.

7 od 55 mladih ne zna koji je razlog.

I ovaj podatak je zastrašujući jer ako je zabava dominantan motiv činjenja nasilja, to nam ukazuje da mladi ljudi duboko nisu svjesni svojih postupaka ili nemaju dostatnu razinu emocionalne i socijalne osjetljivosti.

Među mladima različite dobi i spola nema značajnijih razlika u tome jesu li ili nisu doživjeli nasilje, no postoji tendencija da iskustvo nasilja imaju mlađi sudionici.

Tako je prosječna dob mladih koji su doživjeli nasilja 19 godina, a onih koji nisu 19,7 godina.

Osim toga, 37% maloljetnika je doživjelo cyberbulling te 29% punoljetnika. To nam ukazuje ili da je svijest o ovom problemu sve veća, i/ili je zaista riječ o problemu novijeg vremena.

Što se tiče iskustva počinjenja nasilja putem Interneta, 92% mladih (N=166) (90% mladića i 93% djevojaka) u uzorku nije nikada sudjelovalo u nasilju prema drugima putem Interneta.

Od 14ero mladih koji imaju takvo iskustvo, razloge podjednako nalaze u zabavi, osveti i vršnjačkom utjecaju.

Mladi općenito iskazuju potrebu da se više na fakultetu i u školi govori o cyberbullingu, i s time se slaže 159 mladih (88%).

Što se tiče znanja o podršci prijateljima, 79% mladih (N=142) ima ideju kako bi im pomogli ili savjetovali.

Nešto više njih, tj. 84% (N=151) upoznato je s time da policija može kazniti one koji zlostavljaju na Internetu.

No, kada su mladi pitani za mehanizme samozaštite u njihovom slučaju, tu su odgovori podijeljeni.

Tako njih 52% (N=94) zna kako spriječiti da njihove privatne informacije i fotografije ne budu iskorištene za manipulaciju i ponižavanje na društvenim mrežama, dok 48% (N=86) to ne zna. Mladi koji znaju su u prosjeku (ali ne statistički značajno) mlađi (M=19,24 godine, SD=2,363) u odnosu na mlade koji nemaju takve informacije (M=19,71, SD=2,4).

57% maloljetnika ima takva znanja te 51% punoljetnika što opet govori u prilog tendenciji da mlađi ljudi sve više dobivaju potrebne informacije o ovom problemu, ali i problem cyberbullinga postaje sve izraženiji.

Najviše je mladih gimnazijalaca (njih 61%) koji imaju takva znanja, a najmanje je mladih na fakultetu koji raspolažu ovim znanjima (njih 43%). 54% mladih u srednjoj strukovnoj školi ima znanja o tome kako zaštititi svoje privatne informacije i fotografije.

Nadzor roditelja u pogledu aktivnosti na društvenim mrežama možemo smatrati još jednim mehanizmom zaštite.

Takvo iskustvo ima tek 30% mladih (N=54).

Zanimljivo je da mladi koji su iskusili nadzor roditelja su u prosjeku stariji (M=20,09 godina, SD=2,268, N=54) u odnosu na mlade koji nisu imali nadzor roditelja koji su u prosjeku za godinu dana mlađi (M=19, SD=2,345, N=109) ($t=2,830$, $df=161$, $p=0,005$).

Zato je iskustvo nadzora roditelja imalo 39% mladih na fakultetu te 23% mladih u srednjoj strukovnoj školi ili gimnaziji.

Dakako da se uključenost roditelja povećava s dobi djeteta, no ovaj podatak nam može ukazivati i da je roditeljska uključenost sve manja.

Slično tomu, nadzor roditelja doživjelo je 14% maloljetnika i čak 38% punoljetnika.

35% (N=63) mladih izjavilo je da može bez problema izdržati jedan dan bez pristupa Internetu, a 17% (N=30) njih ne može zamisliti dan bez Interneta.

Većina mladih (N=87 ili 48%) bi mogla izdržati jedan dan, ali bi im to bilo teško.

Mladi najčešće pristupaju Internetu koristeći mobilni telefon (njih 179 ili 99%) te nešto rjeđe putem laptopa (N=157 ili 87%).

Tableti i stolna računala se koriste značajno rjeđe kod 10 do 20% mladih.

Što se tiče dnevnog prosjeka boravka na društvenim mrežama, većina mladih provodi nekoliko sati na taj način. U prosjeku borave na društvenim mrežama čak 3 do 5 sati dnevno (M=4, SD=1,253). Mladi najčešće koriste Instagram (N=87 ili 49%), Facebook (N=33 ili 19%) te TikTok (N=21 ili 12%) i Snapchat (N=17 ili 10%). Ostale društvene mreže korištene su znatno rjeđe.

Starijim ispitanicima je teže prihvatiti dan bez Interneta ($r=0,193$, $p=0,009$, $N=180$), no istovremeno provode manje vremena dnevno na društvenim mrežama ($r=-0,149$, $p=0,045$, $N=180$).

Sukladno tomu, najmanje vremena na društvenim mrežama provode mladi na fakultetu ($M=3,21$, $SD=1,258$, $N=76$), a najviše mladi u srednjoj strukovnoj školi.

Što se tiče razlika između djevojaka i mladića, djevojkama je nešto teže proći jedan dan bez Interneta, no te razlike nisu statistički značajne. Ali, djevojke provode više vremena na društvenim mrežama.

Zaključak

Na ukupnom uzorku naših ispitanika, možemo zaključiti da postoji nekoliko zaštitnih čimbenika kada je riječ o prevenciji cyberbullinga. Prije svega, mladi su u velikoj mjeri upoznati s ovim fenomenom te izražavaju potrebu da se o temi govori sve više što ukazuje da su svjesni problematike. Osjećaju da bi mogli u velikoj mjeri pomoći prijatelju/ici koji se nađu u takvoj situaciji, i u tim slučajevima su skloni formalnim izvorima podrške.

Tako je značajan udio mladih (čak 30%) već imalo iskustvo nasilja putem Interneta.

Nadalje, većina njih je nasilje doživjela o njima bliske ili poznate osobe (pa i prijatelja) što ukazuje da je ovo oblik nasilja koji nikada ne prestaje i od kojeg žrtva ne može pobjeći.

Osobito zabrinjava da su motivi počinjenja nasilja "iz zabave" što ukazuje na određenu okrutnost i neosjetljivost koja postoji među mladima.

Zaključak

Iako mladi znaju što je to nasilje putem Interneta (cyberbulling), gotovo polovica njih ne zna kako mogu zaštititi svoje privatne informacije i fotografije od zlouporaba.

Također, kada su u pitanju drugi, skloniji su aktiviranju formalne pomoći, no kada je riječ o njima samima više su skloniji neformalnim izvorima podrške (roditeljima i prijateljima), a manje formalnima koji imaju i društvenu moć kojom mogu pomoći.

Nadzor roditelja je prisutan kod oko 30% mladih, no tendencija jest da se taj nadzor smanjuje i da ga mlađi ispitanici rjeđe doživljavaju.

Rezultati zabrinjavajuće ukazuju da se povećava rizik od ovisnosti o Internetu te da mladi danas sve više borave na društvenim mrežama.

Zaključak

U pogledu znanja, više znanja i o problemu i izvorima pomoći imaju mladi višeg obrazovnog statusa, djevojke i mlađi ispitanici.

Manje znanja iskazuju mladi u srednjim strukovnim školama, mladići i stariji ispitanici.

Kada je riječ o iskustvu činjenja nasilja, rezultati pokazuju da gotovo jednako nasilje čine i djevojke i mladići, no rijetko u miješanim grupama.

Nasilje češće doživljavaju mlađi ispitanici, i posebice gimnazijalci.

Što se tiče konkretnih mehanizama zaštite i prisutnosti roditeljskog nadzora, tu su u povoljnijem položaju mlađi ispitanici, gimnazijalci te mladići u odnosu na djevojke.

Oni znaju i kako zaštititi svoju privatnost, ali imaju i pojačani nadzor roditelja.

U pogledu razvoja ovisnosti o Internetu i dugom boravku na društvenim mrežama, u većem su riziku djevojke, mlađi ispitanici i ispitanici u srednjoj strukovnoj školi.

LET

UDRUGA ZA
UNAPREĐENJE
KVALITETE ŽIVLJENJA

Zaključak

Ovo istraživanja otvara i prostor za buduće analize koje je potrebno učiniti, a posebice:

- odgovoriti na pitanje u kojoj mjeri mladi "trpe" nasilje radi straha od vršnjačke izolacije s obzirom da nasilje u najvećoj mjeri doživljavaju od njima bliskih vršnjaka?
- ukoliko imamo u vidu da je zabava dominantan izvor počinjenja cyberbullinga, jesu li mladi svjesni da iako je nasilje u virtualnom prostoru, posljedice su itekako u realnom, te u kojoj mjeri mladi imaju razviju emocionalnu inteligenciju i empatiju.
- smanjuje li se vremenom roditeljski nadzor i je li to posljedica promijenjenog životnog stila i/ili gubitka "utrke" sa mladima u digitalnim kompetencijama
- te postoje li rodno uvjetovani obrasci nasilja (onog koje čine djevojke u odnosu na one koje čine mladići), s obzirom da se svega petina nasilja odvija od strane miješanih skupina.

LET

UDRUGA ZA
UNAPREĐENJE
KVALITETE ŽIVLJENJA

LET

UDRUGA ZA
UNAPREĐENJE
KVALITETE ŽIVLJENJA

www.udruga-let.hr

www.samohrani.com

FB: @Udruga LET

Twitter: @LetUdruga

#Cyberbullying_out!